

Tarihî Anıtlarımız:

DEPREMDE SUYA GÖMÜLEN, BÜYÜK YANGINDA YANAN, EVLİYA ÇELEBİ'NİN RÜYASINA GİREN

AHI ÇELEBİ CAMİİ

İbrahim ERSEYREK

Eminönü Meydanı'ndan Unkapanı'na doğru giderken daha Hal binasına varmadan başınızı sağa - Yemiş'e doğru çevirirseniz, yıkılmağa yüz tutmuş, harap binalar arasından büyük kubbesi ve tek şerefeli minaresile varlığını göstermeğe çalışmış bir cami görürsünüz.

Merak edip de bu anıtı yakından incelemek isterseniz, sonradan doldurulmuş asfalt yoldan birkaç merdiven aşağıya inip çeşitli yiyecekler satan çarşıya girin. İstanbul'un zahire ambarı gibidir sanki bu çarşı... Ta.. Fatih'ten bugüne dek Şehrin en hareketli ticaret merkezidir. Haliç'e doğru yürüyen... Ulu çınar ağaçlarıyla gölgelenmiş bir sokak çıkacaktır karşınıza. Eskiden (Kanlı Fırın) adıyla anılan bu sokağın adı şimdi «Değirmen» dir.

Sokağa girdiğinizde, içinize bir ferahlık dolar, herşey şipşirin görünür gözünüze. Hatta o mezbele binalar bile... Yüzyıllar önceki hayatı yaşar gibi olursunuz. İnsanları da ulu çınar ağaçları gibi cana yakındır. Değirmen sokağının. Orada saatlerce kalmak gelir içinizden... Bir «taş baba» görürsünüz, «Acaba bu taşı neden dikmişler buraya?» diye düşündüğünüzü oradaki serginin sahibi veya herhangi bir yük taşıyıcı anlayıverir.

«Eskiden burada iskele varmış beyim» der... Vapurlar buraya yanaşmış. Şu gördüğünüz Ahi Çelebi Camii'nin bile, temelleri sudaymış...

Üç yönü binalarla çevrili camiin, sokaktan bakıldığında ilk göze çarpan tarafı, üzeri kiremitle örtülü son cemaat yeridir.

Kapıdan içeri girince, son cemaat yerinin, oniki filayağı üzerine oturtulmuş iki sıra halinde altı sağır kubbesi olduğu görülür. Sonradan bu kubbeler bir ahşap çatı ile örtülmüş. Birbuçuk metre enlilği olan filayaklarının yerden yüksekliği üç metre kadar olduğundan insanın başı tavana degecekmiş gibi olur. Çok loştur da...

Üzeri kurşunla kaplı büyük kubbe ise, altı filayağına bağlı kemerler üzerine oturtulmuş. Bu bölme, son cemaat yerine nazaran daha aydınlık ve ferah... Fakat, sütunlara oturan kemerler, buradaki geniş filayaklarının çok kısa olmasından gözü rahatsız etmekte. İnsanın ister istemez içinden «Büyük Sinan bu hataya acaba neden düşmüş?» diye sorası gelir...

Ahi Çelebi Camii

77-502167

Bazı tarihî camilerimizin ilgilileri, buldukları camiler hakkında yalan yanlış birtakım bilgiler verirken Değirmen sokağı sakinleri Ahi Çelebi Camii'ni dile getirirler. O zaman Mimar Sinan hakkındaki yanlış düşünceler yok olur.

1892 yılında İstanbul'da meydana gelen büyük depremde Ahi Çelebi Camii yere batar; mihrabın sağından bir tatlı su fıskırdığından Camiin içi adam beline kadar su dolar. Her ne kadar suyu denize akıtırlarsa da önüne geçemezler. Cami yararsız duruma düşer; yıllarca su içinde kalır. 1918 yılında su basan yerler toprakla doldurulur. Bu onarımda, mukavemeti sağlamak için sütunların çevresi kesme taşlarla örülür; kubbe çemberlenir ve iki yönden birer ek kemerle desteklenir.

Camiin, Değirmen sokağına bakan ön cephesinde bir de mermer çeşme vardır. Sultan Abdül Aziz tarafından yaptırılan bu çeşmenin üstündeki yuvarlak madalyon içinde;

«Maşa Allah tevekkeltü alallâh ve ma tevfiiki illâ billâh»

1281

yazılıdır.

Ahi Çelebi Camii 1652 yılı Cümadelâhîrenin yirminci Pazar gecesi çıkan büyük yangında tamamen yanar. Bu olay «Naima Tarihi» nin besinci cilt ve 327. sahifesinde şöyle anlatılır :

(Cümadelâhîrenin yirminci Ehad gecesi yedinci saatte Odunkapısı haricinde baş hanedan ateş zühur edüp dahveisuğra'ye kadar Sebzebane ve Yemiş iskelesi ve Ketcenciler ve Zindankapısı haricinde cimle

dekâkini ve Hasır iskelesini yakup cümle ginciler tâ kargir arpa ambarına kadar muhterik olup meydanda gezevillerle duran piriñ ve hububatı ashabı sefinelerine çeküp alarga etmekle kurtarıp dekân ve mahzenlerde bulunan bilcümle yanup habbe kurtulamadı. Ahi Çelebi Camii ve Mahkemesi ve Çardak ve harici surda olan ebniye bilcümle nabûd oldu. Bu kadar piriñ ve zahair yanmış iken bicurillahi-taalâ sefineler gelmekle yine alclâde âta piriñ kırk akçeye rayegân satılıyordu. Feemman mercimek bulunmayıp kilesi iki guruşa da satıldığı garaiptendir.)

Anıtın hiç bir yerinde yapılaş tarihine ait bir yazıt rastlanmamakla beraber, Tezkiret-ül-ebniye ve Tezkiret-ül-kün-yân'da Mimar Sinan'ın eserleri arasında gösterilmektedir.

Banisi olan Ahi Ahmet Çelebi, Kanunî Sultan Süleyman devrinde yaşamış Türk hekimlerindedir. Babası Fatih Mehmet ve İkinci Bayezit devirlerinin ünlü hekimlerinden Mevlâna Kemal'dir. Ahmet Çelebi, hekimliği daha çok babasından öğrenmiştir. Halk ağzından zaptedilmiş kayıtlara göre, Mahmutpaşa çarşısında bir dükkânı varmış. Kendisine baş vuran hastaları çabucak iyi etmekte çok şöhret kazanmış. Daha sonra Fatih Darüşşifası'na hekimbaşı olmuş. 1523 yılında Mekke'den haçtan dönerken Mısır'da ölmüştür. İmam-ı Şafii'nin türbesi yanında gömülüdür. 90 yaşlarında ölen Ahi Çelebi'nin «Risâletü Hasat-il Kûlâ vel- Hesane» adlı ürolojiden bahseden Türkçe bir eseri vardır. Ayrıca hekimliğe ait «Muze» adlı bir kitap da Arapçadan dilimize çevirmiştir.

(Devamı 30. sahifede)

